

השיחה

פניני מוסר ויראה מאוצרו של המשגיח
הגאון הצדיק רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א

מחלוקת 'לשם שמיים'

הנושא של 'חמדת הכבוד' הוא תמיד נושא מעשי גם אצל בני התורה האמתיים של דורנו. ובדרך כלל כשפורצת מחלוקת ה'לשם שמיים' זה החמש דקות הראשונות... שלאחריהם הדאגה לחילול השם הופכת לדאגה לחילול השם של האדם עצמו, כעין 'קוב"ה וישראל חד הוא'... וכל צד חש כי הכבוד שלו הוא הכבוד של הקב"ה, כי הוא הרי מייצג את הקב"ה... כך נופלים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. ומהתופעה הזו כבר נחרבו בתים ומוסדות רבים.

שח לי יהודי שמתעסק רבות עם הנושא של 'שלום בית' והוא אמר שכאשר רואים מדורה גדולה וענקית ומתחילים לחקור איך היא קרתה מגלים שגפרור אחד קטן הדליק את כל העסק הזה. כי ויכוח אחד קטן מוליד כזו אש גדולה.

מתוך מאתיים בחורים נותרו שלושים

היתה ישיבה אחת, אולי הישיבה הכי ותיקה של בעלי תשובה, שפתאום התחיל שם ויכוח. היו שם בחורים ספרדים אבל מי שהקים את הישיבה והרמ"ם היו רובם אשכנזים. הם ניהלו את הישיבה כשישיבה אשכנזית כמו רוב עולם הישיבות. והנה קם יהודי אחד 'לשם שמיים' והחליט שהישיבה צריכה להיות ישיבה ספרדית כי רוב התלמידים ספרדים, צוות הישיבה היה מספיק חכם, הישיבה התפצלה לשתיים ונהיו שתי ישיבות. הכל היה טוב ויפה רק שמתוך מאתיים בחורים, נותרו עשרה בחורים בישיבה אחת, ועשרים בישיבה האחרת, כל השאר פרחו להם וחוו מכה מיליונים של חובות על ראשו של ראש הישיבה לא נותר כלום. רק נותר לנו להבין שאם זה לשם שמיים וכי לקב"ה טוב שתיסגר ישיבה...

גדולי עולם שהתרוסקו בגלל הכבוד

אי אפשר להתעלם מהנושא הזה וצריך לדבר עליו. המסילות ישרים מביא חמש דוגמאות מבהילות של אנשים שהיו גדולי הדור שהתרוסקו וחלקם הפכו לרשעים גמורים שאין להם חלק לעולם הבא:

קורח, מרגלים, שאול, יואב, וירבעם בן נבט. למרות שבסדר ההיסטורי המרגלים וקורח קדמו בהרבה לירבעם אך בראשית דבריו פותח המסילת ישרים עם ירבעם, ואולי הסיבה לכך היא שבאמת ההתרוסקות שלו הייתה הגדולה ביותר כמו שמביא

חמדת הכבוד

הרמב"ם לגבי הבחירה החופשית שכל אדם יכול להיות צדיק כמה שאו רשע וחוטא כירבעם בן נבט. נמצא שהדוגמה, של שיא השיאים של רשע היא ירבעם בן נבט שהוא סמל לרשעות ואצלו הכי בולט עד היכן הגיעה ההתרוסקות.

צריך להתבונן קצת בטרגדיה של האיש המסכן הזו שקבר את עצמו לנצח נצחים במקום להתענג על ה' באיכות הכי גדולה שיכולה להיות, הוא מתייסר בגיהנום לדורי דורות והגמ' מתבטאת עליו ועל דומיו, שגיהנום כלה והם אינם כלים. איני יודע מהי המשמעות של זה, אבל זה בא לומר שהגיהנום לא מספיק להם.

מיהו ירבעם בן נבט – בגמרא כתובים עליו פרטים רבים מה שאין על אנשים אחרים, וזה באמת נותן ציור של טרגדיה ממש. חז"ל במסכת סנהדרין (קב) מובא שלא היה שום דופי בתורתו של ירבעם, עד כדי שכל תלמידי החכמים שבדורו היו בפניו כעשבי השדה לעומת אילן. פער אדיר! חידושי התורה היו כאלו שלא שמעתם אוזן מעולם.

(גם כיום ישנם כאלו שאת החידושים שלהם לא שמעתם אוזן מעולם... וכשמזכירים את דברי הגמרא 'במה הארכת ימים, שלא הרהרתי במבואות המטונפים' הם אומרים 'גם אני לא...')

אבל על ירבעם בן נבט אומרת הגמרא שכל טעמי תורה היו מגולים לפניו כשדה. זה כמובן כולל את כל חכמת הקבלה, תורת הנסתר, הכל היה גלוי. אלו דברים שלא כתובים על אף אחד ובמדרש כתוב שהיה שונה מאה ושלוש פנים בתורת כהנים, אינני מבין את המשמעות, אבל כך כתוב שם, מאה ושלוש פנים! והקב"ה בחר בו להיות מלך ישראל.

**'הוא לא יודע את התורה
באמת, אבל הוא רעב, אז
הוא מרמה את עצמו, שאם
אחרים מכבדים אותו, קמים
מפניו, קוראים לו הגאון
האדיר, שרים לו 'ימים', אז
הוא אומר לעצמו כנראה
שאני כן שווה, ואפילו שאני
לא מרגיש, אבל כנראה אני
עניו, וחושף מזה, יחיד ורבים
הלכה כרבים ואם כולם
אומרים שאני שווה מאוד,
כנראה שהם צודקים'.**

נתבונן,

שורש חטאו של ירבעם

הקב"ה העניש את שלמה לאחר שנשיו היטו את לבבו, הוא שלח לו את אחיה השילוני, ואמר לו שהוא קורע את מלכותו מכל ישראל, לא בימיו אלא בימי רחבעם, ואת עשרת השבטים - רוב כלל ישראל, מי יהיה המלך שלהם, הוא בחר בירבעם בן נבט. זה לא פריימריז, הקב"ה בכבודו ובעצמו בחר בירבעם להיות מלך ישראל, מבהיל!

כי הוא מזרע מלכות בית דוד, וירבעם יעמוד כי הוא לא מזרע דוד וכולם יגידו שזה מלך זזה עבד. ויהיה מצב שבו אם ירבעם ישב יהרגו אותו ואם הוא יעמוד יגידו שהוא עבד, אז אין ברירה צריך לעצור את העם הלך והעמיד שני עגלים בדרך ובאר שבע והכריז 'אלה אלוהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים'.

יש פה נקודה להתבונן בה ואני חושב שזה דבר עמוק ונכון,

ירבעם חשש שיגידו שרחבעם מלך והוא עבד, מה פתאום שיגידו שירבעם עבד, אולי הוא מלך וגם ירבעם מלך, למה שיגידו עליו שהוא עבד?

ויבואר על פי דברי המסילת ישרים,

בענין חמדת כבוד מביא הרמח"ל 'שהכבוד הוא הדוחק כי אי אפשר לו לסבול לראות את עצמו פחות מחבריו', והוא מביא שם את ירבעם בן נבט כמשל.

מעולם הוקשה לי כי הלא חמדת הכבוד היא לא לראות עצמו פחות מחבריו אלא היא הרצון להיות יותר, וכי מספיק לו לאדם להיות כמו כולם? הוא הרי רוצה להיות יותר מכולם. אלא מבואר בדבריו שכל אדם יודע שלהיות מעל כולם זה לא יפה זו גנות, וכבוד זה דבר מכוער כי מה פתאום להיות מעל כולם. אבל יש כבוד שהאדם מרמה את עצמו, הוא אומר לעצמו שהוא לא רוצה להיות יותר מכולם אלא רק לא פחות מאחרים. אבל באמת הוא רוצה להיות יותר. ובזה חשש ירבעם שיגידו עליו שהוא עבד כי בהרגשה שלו, אם הוא לא יהיה כמו רחבעם יגידו שהוא עבד והוא הרי רוצה להיות כמוהו, אבל באמת הוא רימה את עצמו והוא רצה להיות יותר מכולם.

דבר נוסף מביא המסילת ישרים על ירבעם,

'הוא מה שאמרו זכרונם לברכה (סנהדרין קב, א) תפסו הקדוש ברוך הוא בבגדו ואמר לו, חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו, מי בראש אמר לו, בן ישי בראש. אמר לו, אי הכי לא בעינא.'

מה אכפת לאדם 'איך אני ביחס אליו'

צריך להתבונן בכמה נקודות על הגמרא הפלאית הזו, הלא איך אפשר לקבל דבר כזה, הוא עשה דברים נוראים, חוטא ומחטיא את הרבים, הוא נקרא רשע עוד לפני המעשה הזה, והמעשה הזה היה מתי שהנביא בא בשם ה' להגיד נבואה נגד כהני הבמות, ירבעם רצה לתפוס אותו ושיהרגו אותו, והיד שלו יבשה, הוא ביקש מהנביא להתפלל עליו, והיא חזרה, ובכל זאת לא שב ירבעם. כך דורשים מזה שהקב"ה אמר לו חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן.

איך זה יתכן הלא הוא הולך בשווה בגן עדן? ועוד יותר, מדוע הוא חוזר בו, לא לשם שמיים לטייל בגן עדן אלא בשביל כבוד, בשביל עונג, זה אפילו לא תשובה לשאלה, אולי באמת הכוונה שהוא מקריב את הכוחות העצומים שיש בו, והוא יחזור בתשובה אז הוא יחזור עם כל הכוחות האלו והוא יגיע רחוק רחוק, אבל נרצה בהמשך להגיד תשובה אחרת.

דבר שני צריך להבין פה, מה זה מי בראש? ההלכה אומרת שכשרב הולך עם שני תלמידיו, אחד מימין ואחד משמאל הם מצדדים קצת אחרוני, ומה הפירוש 'מי בראש' הקב"ה בראש! ירבעם עשה חשבון מה קורה בלי הקב"ה, ותמיד כשעושים חשבון 'בלי הקב"ה' מגיעים למי בראש, אבל הקושיה קשה מה המשמעות הרי בכל מקרה הקב"ה הוא בראש, וכמו שאמרה

עוד כתוב בגמ', שירבעם בן נבט החתים את כל הצדיקים ותלמידי החכמים, שישמעו לכל מה שהוא יאמר ואפילו אם יאמר לעבוד עבודה זרה. הם חתמו ואף אחיה השילוני נביא ה' חתם עמהם. וזה פשוט מאוד כי אם גדול הדור אומר לעשות דבר והתלמיד חושב שזה אסור, התלמיד ודאי יתבטל לגדול הדור כי אם הוא אומר שצריך לעשות כך הוא רואה יותר טוב מהתלמיד, כך ההתבטלות לירבעם בן נבט הייתה כל כך גדולה, שגם אם הוא אמר דבר שנראה כע"ז אבל אם ירבעם אומר לעשות כך כנראה שאני טועה, עד כדי כך מדובר בענק שבענקים.

וצריך לשים לב למה שהוא 'פלא פלאים', - אמר רבי יוחנן, מפני מה זכה ירבעם למלכות, מפני שהוכיח את שלמה. ומפני מה נענש מפני שהוכיחו ברבים.

משפטי ה' מדוקדקים

ירבעם הוכיח את שלמה על מה שהעמיד שערים בחומה, כדי שיהיה מעקב על מי שייכנס בעלייה לרגל ויוכלו לגבות מיסים, הוא רצה לדעת כמה אנשים הגיעו והוא ספר אותם לפי מי שנכנס בחומות. וזה כנראה, מנע מאנשים מסוימים לעלות לרגל, כי הם לא רצו את המעקב, 'אל תתוודע לרשות', אז ירבעם הוכיח את שלמה על זה שהוא מונע עליה לרגל, ובגלל זה הוא זכה למלכות. אבל ירבעם נענש. וכל מה שאנו יודעים שהוא הגיע להיכן שהגיע, זה בגלל שהוכיחו ברבים. באותו מעשה, שמצד אחד הוא מצווה גדולה ועצומה שמזכה אותו במלוכה על ישראל, יש איזה קו מסוים שעליו הוא משלם ביוקר.

כמה שמשפטי ה' כל כך מדוקדקים כחוט השערה, נשערה מאוד. עם כל השכר הגדול, אבל אם יש נקודה בעייתית משלמים עליה ביוקר.

גם בעקידת יצחק, המעשה הגדול שבכל הדורות אנו אוכלים את השכר בזכותו 'ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור' אבל בגלל שהציץ יצחק בשכינה, שצריך אמנם להבין מה הכוונה, אך על כל פנים, באותו מעשה עצמו שבזכותו הוא זכה לשכר עצום לו ולזרעו אחריו, קרה משהו שהוא התחייב עליו מיתה ובגלל שהקב"ה לא רצה לצער את אברהם אבינו, התכה עינו בסוף ימיו ובזה התקיימה המיתה.

אבל באמת אם מתבוננים נוכחים לדעת שאצל ירבעם בן נבט השורש של חמדת הכבוד כבר היה טמון בזה שהוא הוכיח את שלמה ברבים, מסתבר שירבעם אמר לעצמו שזה מצוות חיזוק. הוא בא לחזק את העם לעלייה לרגל והוא ראה עצמו כשליח הקב"ה להודיע לכולם כמה חשוב לעלות לרגל ולכן הוא הוכיח את שלמה לשם שמים, אבל כאן היתה טמונה 'חמדת הכבוד'.

עבודה זרה בגלל כבוד

לא יאמן עד היכן דברים יכולים להגיע, הנביא אומר לירבעם, שהקב"ה מאס בשלמה בגלל שנשיו היטו את לבבו לעבודה זרה, והוא עצמו הולך ובונה, מעמיד עגלים לעבודה זרה. ירבעם שומע מנביא ה' בפירוש שהוא זוכה במלכות ולא שלמה כי בשלמה ה' מאס כי נשיו היטו את לבבו ולא שלמה עצמו עבד או שהעמיד עגלים. ירבעם שומע את זה, והוא עצמו הולך ועושה עגלים שבזה הוא כורת את הענף שהוא יושב עליו. זה בעצמו דבר מבהיל נורא.

ואיך כל זה קרה - בגמרא מובא שכאשר עלו לרגל מישראל עשרת השבטים שמלך עליהם ירבעם גם הם עלו לרגל, וחשש ירבעם שכאשר הם יבואו לרגל הם יראו שרחבעם יושב בעזרה

ומה העצה לזה - כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, שלא ינסו אותנו בנסיונות כל כך קשים, והנסיון של כבוד הוא נורא ואיום. בלי להזכיר דוגמאות כמובן, רואים מול העיניים איך אנשים מאבדים את העשתונות, ופעמים רבות מגיעים גם לבזיונות של ממש ולא רק שמפסידים כבוד... כמו שכבר אמרו חז"ל 'כל הרודף אחרי הכבוד הכבוד בורח ממנו', זה לא עונש, אלא בעצם זה שהוא רודף אחרי הכבוד כולם בזים לו.

חשוב להזכיר כאן את דברי המסילת ישרים, הזכרנו אותם כבר כמה פעמים במהלך השנים והם דברים שמאוד חשוב להבין אותם.

'הכבוד האמיתי אינו אלא ידיעת התורה באמת, וכן אמרו ז"ל אין כבוד אלא תורה שנא' כבוד חכמים ינחלו, וזולתה מידעת התורה, אינו אלא כבוד מדומה, וכזב, הבל ואין בו מועיל'.

ידועים דברי הגאון שהרמח"ל מדייק כל מילה. - כל מילה כאן היא יהלום - קודם כל הרישא, 'הכבוד אינו אלא ידיעת התורה באמת'. מה הקשר בין ידיעת התורה לכבוד? תארו לעצמכם צדיק נסתר, ת"ח עצום בנגלה ונסתר, אבל מתוך ענוותו וצנעתו הוא גר באיזה עיירה נידחה, מתפלל בבית כנסת קטן, והוא יושב ולומד יומם ולילה. אף אחד לא יודע מזה, כולם קוראים לו בשם שלו, אפילו לא 'רבי', הוא אף פעם לא קיבל שלישי, שישי או מפטיר, בקושי עושים לו שלום עליכם, איזה כבוד יש לו? מסכן כזה, אחד שנראה כמו לא יוצלח בחיים. אפשר להגיד שהוא נכבד? אם המס"י היה אומר שידיעת התורה היא הרבה יותר מכבוד, זה היה מובן בוודאי, אבל מה הקשר שזה עצמו כבוד.

ויובן,

כבוד מלשון כבד, קלון מלשון קל

המילה כבוד דומה למילה כבד והמילה קלון למילה קל בוודאי שיש קשר, וזה לא מקרה. הכבוד האמיתי זה הרגשת ישות אמיתית הרגשת נכבדות, אני שווה, יש סיפוק, לאדם טוב כי הוא מרגיש שהוא ממלא את חובתו ועושה את תפקידו, הוא מרגיש 'אדם השלם', וזה תחושה נפלאה שמתפשטת באדם וממלאת אותו שמחה סיפוק ואושר עצום. זה הכבוד האמיתי.

ההבדל בין דבר כבד לדבר קל הוא שדבר כבד תמיד נמצא פה ודבר קל הוא ארעי, רגע פה ורגע שם. מציאות אמיתית היא כבדה, קבועה. זה האדם שדבוק בקב"ה, וידיעת התורה באמת היא מה שמדבק בקב"ה. אשר נתן לנו תורת אמת, לא סתם ידיעה, ידיעה כידוע היא לשון חיבור, 'והאדם ידע את חוה אשתו', ה'ודבק' מתקיים על ידי ידע, ידיעה זה חיבור, דביקות, אדם שהוא באמת תורה'דיג ולא מהשפה ולחוץ, כל ההלוך ילך שלו, כל מחשבותיו דיבוריו מעשיו והרגשותיו, הכל על פי התורה, זה נקרא ידיעת התורה באמת, גופו תורה. אדם כזה הוא דבוק בקב"ה, והקב"ה הוא מלך הכבוד, כתוב 'וכבודי לאחר לא אתן', אבל זה לא אחר, הוא דבוק בקב"ה, זה מציאות שאי אפשר להבין אותה לולי שהיה כתוב בתורה ואתם הדבקים בה', האדם הזה מרגיש סיפוק שלימות, מציאות, לא מעניין אותו מה חושבים ומה מדברים עליו.

אדם נברא לכבוד אבל לכבוד אמיתי

אדם נברא לכבוד הזה, הוא נברא למציאות של צדיקים היושבים ועטרותיהם בראשיהם, הוא נברא לזה שכתוך גדול מכתרם, הוא מרגיש רעב לזה, הוא מרגיש רעב לתחושה הזו, אבל הוא לא מרגיש, כי הוא לא דבוק, הוא לא יודע את התורה באמת, אבל

אשתו של און בן פלת מה זה משנה, הרי בכל מקרה אתה לא בראש אז מה זה משנה.

זה דבר שהוא כל כך טפשי, כי מה זה משנה לאדם 'איך אני ביחס אליו', למה זה נוגע?... ר' חיים שמואלביץ זכר צדיק לברכה סיפר שהוא פעם קם מוקדם והלך לשיבה מוקדם בבוקר, בזמנם לא היה פינוי זבל כמו היום והיו שני פועלים במשאית, אחד מעלה את הפח אל המשאית, והשני עומד למעלה, כך היו עושים את זה. ואותו אחד שעבד למטה אמר לר' חיים "שהרב לא יחשוב שתמיד אני למטה והוא למעלה, לפעמים אני למעלה והוא למטה"... זה כל כך מצחיק וחסר טעם לחלוטין, כי מה זה משנה מה היחס בינך למישהו אחר... אבל כשאין את הקב"ה בתמונה, זה מתחיל להיות משמעותי.

מדוע שאל ירבעם מי בראש

דבר נוסף שואלים שהקב"ה אמר לירבעם אני ואתה ובן ישי. והלא הקב"ה מדקדק בדבריו והוא בפירוש הזכיר את ירבעם לפני בן ישי. ומדוע שאל ירבעם שוב? את הקושיה הזו רגילים לתרץ שירבעם רצה לשמוע את זה פעם נוספת... אבל זו תשובה לצעירים... זו לא התשובה האמיתית. יש כאן תשובה עמוקה, הגמ' במסכת סנהדרין אומרת שחייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, ולכאורה איך יתכן הרי נניח שהגויים לא נספרים כי הם לא נקראים 'אדם' אבל יש מיליוני יהודים בעולם, ואיך אדם יכול לומר שכל העולם נברא בשבילי זה הרי לא יעלה על הדעת.

איך יתכן שכל אחד יכול לומר 'בשבילי נברא העולם'

אלא שטמונים בדברי חז"ל דברים עמוקים ונכונים. כי האמת היא כמו שכבר הזכרנו שיש אין סוף עולמות בעולם הבא, ולכל צדיק וצדיק יש עולם בפני עצמו שהוא באמת ראש העולם, הוא תכלית הבריאה, ובשבילו נברא העולם. בעולם שלו כולם נבראו לשמש אותו, וזה לא סתירה בכלל כי הקב"ה הוא כל יכול והוא ברא בעולם אינספור עולמות בבת אחת. יש את העולם שלך עם התפקיד שלך, וכל הסובב נברא בשבילך, ולאדם אחר יש תפקיד אחר, ומבחינתו הכל נברא בשבילו, אין כאן סתירה כלל וחייב אדם לומר בשבילי נברא העולם ומה מפריע לאדם שיש אדם נוסף שהכל נברא בשבילו. כל העולם נברא בשבילך, וכל העולם נברא גם בשבילו.

הן הן הדברים,

כשהקב"ה אמר לירבעם אני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, זה דבר אמיתי, באמת ירבעם הראשון אבל לא שהוא יותר מדוד, והקב"ה אמר לו יש עולם הבא, גן עדן שנמדד לפי העולם שלך ובעולם שלך באמת היית תכלית הבריאה, ראש הבריאה, ודוד נברא לשמש אותך, ונטייל אני ואתה ובן ישי, בעולם הזה אתה באמת הראש, ובן ישי רק נלווה אלינו. זה לא סתירה שבעולם הבא של דוד יהיה הפוך, שם הוא יהיה הראש, אבל מה שצריך לעניין אותך זה העולם שלך, אני ואתה ובן ישי, הקרבת אלוקים שתרגיש בגן עדן זה באמת שכל העולם נברא בשבילך והוא משמש אותך, זה האמת האמיתית, אבל ירבעם בחמדת הכבוד שלו, רצה להיות ראש כל העולמות, אבל ראש כל העולמות הוא דוד בן ישי.

זוהי כוונת הרמח"ל, מה מעניין אותך העולמות האחרים, אם אתה רוצה לדעת על כל העולמות, אז בן ישי בראש.

הנסיון של כבוד הוא נורא ואיום

קילומטר מאתיים, מדובר על רבבות של ציפורים, אלפים בוודאי, והם היו כולם מקרקרות 'קירי קירי', 'מלך מלך', אז קודם כל שאלה ראשונה, למה המלכים שלפניו לא חשבו על רעיון גאוני כזה על תזמורת פילהרמונית שתכריז כל הזמן שהם מלכים. התשובה הברורה, הם היו באמת מלכים, מי שמלך בעצמו לא צריך שיגידו לו שהוא מלך, אבל מי שהוא עבד, הוא צריך לשמוע כל הזמן מלך מלך מלך מלך, שטיפת מוח.

הנשמה מרגישה אם הכבוד אמיתי

מעניין מאוד, כתוב בגמ' שפעם אחת אחת הציפורים אמרה במקום 'קירי קירי', היא אמרה 'קירי בירי', 'מלך עבד', זה סיפור פלאי, בשביל מה סיפרו לנו את זה? סיפור כזה משונה, מתוך רבבות ציפורים אחת אומרת קירי בירי, זה נשמע אותו דבר בכלל, אז או שזה משל או שזה קרה, אבל זה קרה באופן שלא יכול לקרות כדי ללמד אותנו מסר, מה רצו להגיד פה? רצו להגיד כאן, שהנשמה, הרוח, נקראת ציפור, הגמ' בפרק חלק משל לחיגר וסומא, שהקב"ה תובע את הגוף הוא אומר בלי נשמה אני אבן, תובע את הנשמה היא פורחת כציפור, ציפור הנפש זה נקרא, חז"ל באו להגיד כאן דבר נפלא, גם כשכל המסביב יצעקו שאתה מלך, העיתונים, הרדיו, שלטי רחוב, רמקולים, כולם יצעקו, תדע לך שיש קול אחד שלעולם לא תוכל להשתק - זו הציפור שנמצאת כאן אצלך, הציפור שקוראים לה הורדוס, שהיא היחידה שיודעת מי זה הורדוס באמת, את הקול שלה תמיד תשמע, ולא תשתכנע מכל הצרמוניה מסביב, כי יש קול אחד שאתה יודע שהוא הנכון מכולם, והיא אומרת שאתה עבד. אין בו מועיל.

למי שאוהב את הקב"ה לא חסר כלום

הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עושים באהבה ושמחים ביסורים, עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, הנעלבים ואינם עולבים לא מחזירים, ויותר מזה, הם שומעים חרפתם, ולא מנסים להצדיק את עצמם, אינם משיבים. למה? כי מה איכפת לי מה שהוא חושב עלי. אני יודע שאני עושה מאהבה, ושמן ביסורים, זה יסורים של אהבה, הוא מבין שהקב"ה אוהב אותו, כי את אשר יאהב ה' יוכיח, והוא מרגיש אהבה של הקב"ה, אז הוא אוהב אותו, כי גם אצל הקב"ה כמים הפנים אל הפנים כן לב האדם לאדם, אני יודע שאני אדם שאוהב את הקב"ה, אני אדם מושלם, האור שלי הוא אור עצמי, אני לא צריך שיאירו עלי מבחוץ, ועליו נאמר כצאת השמש בגבורתו.

ההבדל בין השמש לירח הוא שלירח אין אור עצמי, גוש עפר, אם השמש לא מאירה עליו, הוא חשוך, הוא מסכן, כל האור שלו מהשמש, אבל השמש, כל האור מעצמה, היא לא צריכה שיאירו אותה. הנעלבים ואינם עולבים - יש לו את הרגשת החשיבות העצמי, הוא לא צריך, הכל מעצמו, אין משמעות למה שיש בחוץ, הוא מרגיש את הנכבדות מבפנים, וזה תלוי בדבר אחד יחיד, ידיעת התורה באמת. ונסיים בלשון נפלאה בחזו"א - מציאות הנטיות לכבוד ולעונג היא מציאות חיובית, המכונה אדם, זה לא מידות שליליות, אדם נברא לעונג וכבוד ואין שלילת המידות האלו בנין בנפש האדם אלא סתירת הויתו, לעקור את הנטייה לכבוד ועונג, זה חורבן, לא בנייה, המוסר אומר לאדם אהוב את עצמך ורכוש כבוד, אבל דע לך מה אושרך עלי חלד ומה כבודך אין כבוד אלא תורה, אין כבוד אלא ענווה, אין כבוד אלא עזיבת הכבוד, ה' יזכנו.

הוא רעב, אז הוא מרמה את עצמו, שאם אחרים מכבדים אותו, קמים מפניו, קוראים לו הגאון האדיר, שרים לו 'מים', אז הוא אומר לעצמו כנראה שאני כן שווה, ואפילו שאני לא מרגיש, אבל כנראה אני עניו, וחושך מזה, יחיד ורבים הלכה כרבים ואם כולם אומרים שאני שווה מאוד, כנראה שהם צודקים, וכך אדם מנסה לשבוע מכבוד שבאמת אין לו, לדמיין לעצמו. וכך הוא מרגיע את נפשו השוקקה לכבוד, שאין לו אותו כי אין לו את ידיעת התורה באמת, ועל זה אומר המס"י, זה מדומה כוזב הבל ואין בו מועיל,

מדומה

ארבע שלילות, ארבע טענות למה לעולם לא יעזור לך זה שאתה מנסה להשיג כבוד מלכים. קודם כל זה מדומה, בהרבה מאוד מקרים אתה פשוט מדומיין, נכנסת לבית מדרש משהו התרומם, נדבקו לו המכנסיים לירך ואתה... הגמ' מספרת שת"ח אחד בא מחוץ לעיר ובדיוק יצאו שני תלמידים מהשיבה חוץ לעיר, אז הוא אמר להם לא הייתם צריכים לצאת לכבודי, מי יצא לכבודך?... האדם מלא דמיונות.

רבי חיים שמואלביץ אמר פעם שבשיעור אמרו סברא של ר' חיים, והיה נראה שהעולם עשה תנועה כאילו הוא מצביע עליו, הוא אמר, ידעתי שזה לא אני, אבל קוראים לי חיים, הרגשתי טוב כזה, חושבים שזה אני... מי אמר בכלל שחושבים שזה אתה, אתה מדמיין, אם אתה יודע שחושבים הרי אתה יודע שזה לא אתה.

אני מתבייש להגיד, אבל כשהוצאתי את הספר הראשון שלי, הרגשתי כמו משוגע, בכל פעם שצלצל הטלפון, התחושה הראשונה שלי הייתה 'הו, רוצים את הספר', גם אחרי שהתאכזבתי חמש עשרה פעמים, זה לא עזר לי. כי אולי באמת הפעם משהו רוצה את הספר... ככה זה, אדם מדמיין, זה מדומה.

כוזב

הדבר השני זה כוזב, הרבה פעמים אתה מדבר עם בן אדם והוא אומר לך אדם טוב כמוך לא פגשתי, כל כך משמח, כל כך טוב, כל כך עוזר לאנשים, ופתאום הוא אומר לך, יש לך אלפיים ש"ח להלוות? אז מתברר שכל ההקדמה נועדה שלא יהיה נעים לי, כזה אדם טוב, אני אסרב לו?

הבל

דבר שלישי, הבל, הוא באמת יודע מי אתה באמת? רק אשתך מכירה אותך, הקב"ה ואשתך, אתה צועד בחוץ עקב בצד אגודל, עם המבורג, בכל מילה שלך אתה חושב את עצמך כמו איזה הוגה דעות, אתה מקבל מכתב שכתוב בו הגאון, אתה לא עונה בפחות מהגאון הגדול, איך אדם משווק את עצמו, ככה מתייחסים אליו, אדם כותב בעיתון מאמר עם שבחים על עצמו, והוא שמח שזה כתוב בעיתון, אתה כתבת את זה! וחושך מזה, פתאום אתה מחשיב אותו, אמרת עליו אתמול שהוא מדבר שטויות, פתאום כשהוא מחשיב אותך הוא 'מבין', אפשר לסמוך עליו? באמת... הבל.

אין בו מועיל

הדבר האחרון, 'אין בו מועיל', תמיד מביאים את הגמ' בחולין (קלט) שיוני הרדיסאות, מין תוכים שהורדוס המלך העמיד שטים עשרה שורות של יונים-תוכים, כל אחת באורך מיל,